

Universal Declaration of Human Rights - Éwé

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

AMEGBETƆ FE ABLƆDEVINYENYE NƆ KPEƆODZINYA

KPƆKPLƆYIDEME

Esi woƆe dzesi kƆtƆe be, amegbetƆwo katā fe gomekpƆkpƆ sƆsƆe, anye gƆmedƆokpe na amegbetƆfomea fe ablƆdemenƆƆ, nutefewƆƆƆ kple nƆtifafa le xexeeame ta la.

Esi eme va kƆ fāa be, ablƆdevinyenye si nye amegbetƆ Ɔesiade tƆ la nƆ mabumabu akpƆ gbƆe wƆtso be hlƆnuwƆƆƆ Ɔe amegbetƆfomea nƆ va bƆ ta la, amewo fe dzitsinya va tsi tre Ɔe nuwƆna vloee sia nƆti ale woƆe adzƆgbƆe heƆƆe kplikpaa be, le egbe xexe sia me la, ele be amegbetƆ nana agbe le ablƆde me, ade efe didi agblƆ faa vƆvƆ manƆmee, asubƆ nusi dzi wƆxƆ se, avo tso nƆdzidodoname si me eye hiākame maganye agbenƆƆ fe afƆklinu na ame hahoawo o nƆti la,

Esi woƆo kpe edzi be, ehiā be se nadzƆ AmegbetƆ fe AblƆdevinyenye nƆ KpeƆodzinya la nƆ, be ametetedeto kple funyafunyawƆƆ ame magawƆe be ame adeke nayi eƆkui ta uli gei la to aglādzedze me o nƆti la,

Esi wohiā vevie be woado duko kple dukƆwo dome kadodo Ɔe nƆƆ le xexemedukƆwo katā dome ta la,

Esi Xexeme Duko Fofuawo Ɔe adzƆgbƆe le woƆe ƆoƆo si te woƆe asie la me be, to AmegbetƆ fe ablƆdevinyenye nƆ KpeƆodzinya me la, amegbetƆ Ɔesiade, eƆanye nyƆnu alo nƆtsu o, fe gomekpƆkpƆ sƆ eye wokpƆ mƆ be to esia me la, hadomegbenƆƆ azo Ɔe nƆƆ, ablƆde asu amesiame si wu tsā eye agbenƆƆ nadze edzi nyuie na amesiame wu tsā ta la,

Esi duko siwo katā da asi Ɔe KpeƆodzinya dzi la Ɔe adzƆgbƆe be yewoakpƆ egbƆ be amesiame de bubu KpeƆodzinya la kple amewo fe ablƆdemenƆƆ bliboe nƆ kpakple nkuléle Ɔe ƆoƆo la nƆti to ƆekawƆƆ me kple Xexeme Duko Fofuawo la,

Esi eme kƆ fāa be gomekpƆkpƆ kple AblƆdemenƆƆ gomesese tsitotsito nye nu vevito wu, hena takpƆkpƆ na adzƆgbede Ɔe sia bliboe ta la,

XEXEME DUKƆ FOFUAWO FE TAKPEKPEGĀ LE GBEFĀ ƆEM:

AmegbetƆwo fe AblƆdevinyenye nƆ KpeƆodzinya sia be, enye ƆoƆo si dzi mieda asi Ɔo na amewo katā le xexeeame godoo. Miele mƆkpƆkpƆ me be amesiame kple xexeeame habƆbƆ Ɔesiade le afisiafi azo Ɔe KpeƆodzinya sia nu. Woakakae Ɔe xexeeame katā to efiafia kple emedeƆe na amewo me. Esia awƆe be amewo nase KpeƆodzinya la gƆme eye woaxƆe, awƆ Ɔe edzi be, agbenƆƆ natsƆ afo nyuie le Duko siwo le Xexeme Duko Fofuawo fe HabƆbƆ me la me. WokpƆ mƆ be woakaka KpeƆodzinya la Ɔe XƆdeasinyigba siwo dzi dum duko adewo le la hā me hena dzidzedzekpƆkpƆ.

KPEƆODZINYA ƆOƆO 1

Wodzi amegbetƆwo katā ablƆdeviwoe eye wodzena bubu kple gomekpƆkpƆ sƆsƆe. Susu kple dzitsinya le wo dometƆ Ɔesiade si eyata wodze be woana anyi le ƆekawƆƆ blibo me.

KPEƆODZINYA ƆOƆO 2-LIA

Ele be amesiame nakpƆ gome le ablƆdevinyenye fe ƆoƆo siwo katā le KpeƆodzinya la me me. WoawƆ ƆoƆo siawo dzi vovototodeameme manƆmetƆe Ɔe efe dzƆtsofe, nƆtigbalē fe amadede, nƆtsu alo nyƆnuyenye, gbegbƆgbƆ, xƆsehamenƆƆ, dunyahehamenƆƆ, ame fe susu fe vovototo, Ɔevinyenye alo Ɔofe tƆxe adeke ta o.

Gawu la, vovotodeameme madze le ame aḑeke fe dunyahenyawo alo efe dukɔa fe kadodo kple dukɔ bubuwo me o. Nenema ke ame la fe dukɔ si me wòtso la ɔanye dukɔ nɔ-eḑokui si o, eɔanye xɔḑeasi dukɔ alo dukɔ manɔḑokui si o, vovotodeameme nuwɔna aḑeke mayi edzi ku ɔe enu o.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 3-LIA

Ele be amesiame nana agbe leablɔḑe kple dedienɔna me.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 4-LIA

Womatsɔ ame aḑeke awɔ kluvie alo aḑoe awɔbae o, woatsi kluvinyenye kple kluvisitsatsa nu gbidii le mo vovovoawo nu.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 5-LIA

Womawɔ funyafunya ame, asẽ tame le enu, awɔ hlɔnu aḑeke ɔe enu, ahe to ne ahaɔi gbɔe o.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 6-LIA

Woade bubu amesiame nu le afisiafi abe amegbetɔ ene le se la nu.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 7-LIA

Amewo katã sɔ le se la dziwɔwɔ me eye wo katã akpɔ gome le se la fe wo taviuli me vovototomanɔmee.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 8-LIA

Gomekpɔkpɔ le amesiame si le dukɔa fe vɔnudrɔ̃fewo hena ɔɔɔɔɔwɔwɔ siwo ku ɔe efe ablɔḑevinyenye fe kuxiwo nu abe alesi wole dukplɔse la me ene.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 9-LIA

Womalé ame aḑeke akpasesɛtɔe, azi edzi ɔe gaxɔme, alo anyae le dukɔa me ɔe adzemadze dzi o.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 10-LIA

Gomekpɔkpɔ sɔsɔe le amesiame si nu wotsɔ nya ɔo hekplɔe yi dukɔa fe vɔnudrɔ̃fe, afisi vɔnudrɔ̃la adodoe siwo matso afia nkunɔ o la, nade to efe nyawo me ku ɔe efe gomekpɔkpɔ, efe ɔɔɔeasiwo kple hlɔnya ɔesiade fomevi si woatsɔ ɔe enu la me ne.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 11-LIA

1. Womabu ame aḑeke agɔɔzelae le wɔna aḑe si to nuḑeɔi me ne la ta le efe dukɔ me alo dukɔ bubuwo fe se nu nenyɛ be se ma menɔ anyi le amea fe vodadawɔxi o.

2. Womabu ame aḑeke agɔɔzelae ɔe nuwɔna aḑe si mele dukɔa alo gbetadukɔ aḑeke fe seawo me le xeyixi si me nya la dzɔ o. Nenema ke womana tohehe aḑeke si kɔ wu esi sɔ kple amea fe vodada le xemaxi me o.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 12-LIA

Ame aḑeke mekpɔ mɔ atso sesẽ ade nu ame bubu fe adzamegbenɔnya, efe fomenya, alo afemegbenɔnya me o. Ame aḑeke mekpɔ mɔ ato mɔ aḑeke dzi anya nu tso ame aḑe kple ame bubuwo dome kadodonyawo nɔti o. Nenema ke ame aḑeke mekpɔ mɔ afo ɔi ame bubu nkɔ alo agblẽ enu o. Se la ɔe mɔ be ame aḑe si nu woade afo sia fomevi ɔo la, navli eḑokui ta faa se la nudɔwɔwɔ me.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 13-LIA

1. Amesiamе kpɔ mɔ aɖi tsa ayi dukɔ ɖesiaɖe me, anɔ afisiafi si dzroe la, gake amea nakpɔ gbɔ be yemetso dukɔ si me ye le la fe lifowo o.
2. Mɔnukpɔkpɔ le amesiamе si be woadzo le efe dukɔ alo dukɔ bubu me eye woate ɲu atrɔ gbɔ va efe dukɔ me.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 14-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ le amesiamе si, si ava yi dukɔ bubu me la si be woakpɔ sitsofe.
2. Womagbe sitsofemɔnu kpɔkpɔ sia nana ame ne eva emе be wole eyome tim ɖe vodada siwo meku ɖe dunyahenyawo ɲu alo esiwo tsi tre ɖe Xexeme Dukɔfofuawo fe ɖoɖowo ɲu o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 15-LIA

1. Dumevinyenye fe gomekpɔkpɔ le amesiamе si.
2. Womatsɔ akpasesě axɔ dukɔmevinyenye le ame aɖeke si o, eye womaxe mɔ na ame aɖeke si di be yeatrɔ azu dukɔ bubu me tɔ la o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 16-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li na ɲutsu kple nyɔnu siwo tsi nyuie ate ɲu aɖe srɔ la si be woadе amesi nyo na wo la, ado fome. Dzɔtsofe, dzrovinyenye alo subɔsubɔ manye mɔxenu o. Mɔnukpɔkpɔ sɔsɔe li na wo be woadе wo nɔewo. Nenema ke woagate ɲu agbe wo nɔewo hã faa.
2. Womazi srɔɖeɖe ɖe ame aɖeke dzi o. Ele be srɔɖeɖe la nanye srɔɖela eveawo fe didi.
3. Le dzɔdzɔme nu la, fomee nye gɔmedokpe na amegbetɔfomea, eyata enye dukɔ ɖesiaɖe fe dɔdeasi be woakpɔ fome ɖesiaɖe fe dedienɔnɔ fe nyawo gbɔ.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 17-LIA

1. Mɔnukpɔkpɔ li be nuncamesi ate ɲu anɔ ame ɖeka si eye woagae ɲu anɔ ame ma kple ame bubuwo si ɖe du.
2. Womatsɔ akpasesě axɔ ame aɖeke fe nuncamesi si le esi la o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 18-LIA

Amesiamе kpɔ mɔ abu tame le eɖokui si le ablɔɖe me, awɔ efe dzitsinya ɲudɔ abe alesi wòlɔ ene eye wòasubɔ le mɔ si dze eɲu la nu. Ablɔɖemɔnu sia gɔmee nye be ame aɖe ate ɲu agbe nu ɖa tso efe xɔse gbɔ eye wòagasubɔ nu bubu si wòlɔ faa. Nenema ke wòkpɔ mɔ anɔ eɖokui si ko alo abɔ ha kple ame bubuwo le subɔsubɔhawo me. Afia nu tso nusi wòsubɔna la ɲuti le adzame alo gaglāgbе to mɔ ɖesiaɖe nu mɔxexe manɔmee.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 19-LIA

Amesiamе kpɔ mɔ abu tame le eɖokui si eye wòade efe susu agblɔ faa mɔxexe manɔmee. Mɔnukpɔkpɔ sia lɔ susuwɔwɔ le ame ɖokuisi le ablɔɖe me ɖe emе. Esia gɔmee nye be ame aɖeke mekpɔ mɔ ado akplamatsee le wɔna sia me o. Egalɔ mɔnu si wòato ase nya tso ame bubuwo gbɔ kple alesi wòana nyanya ame bubuwo hekpe ɖe susu siwo do go tso nyagbefāɖeɖe ɖesiaɖe fomevi me kaka me. Le wɔna siawo me la, lifowo kura gɔ hã manye mɔxenu o.

KPEÐODZINYA ÐOÐO 20-LIA

1. Takpekpe kple hadede le ɲutifafa me fe ablɔɖe mɔnukpɔkpɔ, li na amesiamе.

2. Womazi ame aḑeke dzi be woano habɔɔ aḑe me o.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 21-LIA

1. Gomekpɔkpɔ le dukɔmevi ḑesiade si le efe dukɔ fe dziḑuḑunyawo me. Ate ɲu anye eya ɲuto alo ametiatia aḑo wo tefe le akɔdada me.
2. Mɔnukpɔkpɔ li na dukɔmevi ḑesiade sɔsɔe be woakpɔ gome le kpekpeḑeɲu siwo keɲ dziḑuḑu nana dukɔmeviwo katã la xɔxɔ me.
3. Dziḑuḑu ḑesiade fe ɲusẽ fe sɔti le efe dukɔmeviwo sime. Woade ɲusẽ sia afia le xeyixi tɔxewo dzi to ametiakɔdada siwo wowɔna le ḑoḑo nyui me. Le akɔdada siawo me la, dukɔmevi siwo katã dze ada ako la, ade nu aḑaka me le adzame alo to akɔdada mɔnu bubu aḑe si dzi woda asi ḑo ɲudɔwɔwɔ me.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 22-LIA

Hadomegbenɔɔ kple dedienɔɔ fe gomekpɔkpɔ li na dukɔmevi ḑesiade. Ehiã be dukɔmevi ḑesiade nakpɔ esia ade dzesii kɔtɛe to nunyanya tso efe dukɔ la fe ḑekawɔwɔ kadodo kple gbetadukɔwo ɲuti. Nenema ke wogahiãe hã be wòanya nu tso kpekpeḑeɲu siwo efe dukɔ la xɔna tso dukɔ bubuwo gbɔ le ga, hadomegbenɔnya kple dekonunyawo gome hena eya abe dumevi ene kple ehati bubuawo fe bubu kple tutuḑo si le vevie ɲuto la ɲuti.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 23-LIA

1. Dɔwɔwɔ fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame faa. Amesiame atia dɔwɔna si nyo nɛ la. Ati efe dɔwɔwɔ fe dzidzemekpɔkpɔ yome eye wòavli amemaxɔmaxɔ ḑe dɔ me ta vevie.
2. Fetu ḑeka fomeviwo xɔxɔ ḑe dɔwɔna ḑeka fomevi ta le afisiafi, fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame, vovototomanɔmee.
3. Fetu nyui xɔxɔ fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame. Esia awɔe be dɔwɔla la nate ɲu akpɔ eya ɲuto, srãa kple viawo dzi dzidzemetɔe abe alesi wodze amegbetɔ be wòano agbe ɲudzedzekpɔtɔe la ene. Eye ne ehiã kura hã la woado albe abe hadomegbenɔɔ fe viḑe ene.
4. Amesiame kpɔ mɔ aḑo dɔwɔlawo fe habɔɔ anyi alo age ḑe ḑesiade si woḑo anyi xoxo la me ḑe efe dzidzemekpɔkpɔ mɔnuwo taviuli ta.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 24-LIA

Mɔnukpɔkpɔ li na amesiame si nye dziḑuḑudɔwɔla be woana gbɔḑemee to mɔkeke nanae me le xeyixi tɔxɛ aḑewo dzi gake woaxe fetu dedi nɛ. Womade ga aḑeke le efe fetu la me ḑe xeyixi siwo me menɔ dɔ me la ta o.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 25-LIA

1. Agbenɔɔ dzidzemetɔe fe mɔnukpɔkpɔ li na amesiame bena efe lãme nanao sesie, eya ɲuto, srãa kple viawo nanao dedie to nuḑuḑu, nutata, xɔtutu, atikenya, kple kpekpeḑeɲunana bubu fomevi siwo hiã le hadomegbenɔɔ me la xɔxɔ me. Ne dɔwɔna mele ame aḑe si o la, mɔukpɔkpɔ li nɛ be ne edze dɔ alo zu wɔameto, srãa ku alo wotsi heku amegã alo nyagã loo alo afɔku aḑe dzo ḑe edzi si awɔe be magate ɲu awɔ naneke le eḑokui si o hã la, woakpɔ kpekpeḑeɲu.
2. Ele be woatsɔ beléle tɔxɛ na vinɔwo kple ḑeviwo eye woana kpekpeḑeɲu wo. Ele be woakpɔ ḑevi siwo dzilawo ḑe wo nɔewo ḑe ḑoḑonu hafi dzi wo kple esiwo dzilawo meḑe wo nɔewo ḑe ḑoḑo nyuitɔ nu hafi dzi wo o la dzi vovototomanɔmee.

KPEḐODZINYA ḐOḐO 26-LIA

1. Mɔ̀nukpɔ̀kpɔ̀ li na amesiame be wòaxɔ hehe. Woaxɔ hehe siawo femaxee le gɔ̀medzesukuwo me. Ele be woazi amewo dzi be woaxɔ gɔ̀medzesuku fe hehe. Ele be mɔ̀nukpɔ̀kpɔ̀ nanɔ anyi na hehexɔɔ le aɖaɖudɔ̀wɔ kple dɔ̀wɔna tɔ̀xewo me. Le sukukɔ̀kɔ̀wɔ dede gome la, woade mɔ̀ na amesiwo ɖu ɖutete le la be woage de hehexɔ fe siawo.

2. Ele be hehenana amewo fe taɖodzinu nanye be woatu amegbetɔ deɖiade do hena efe amezuzu blibo. Ele hã be amegbetɔfomea, fe dzidzemekpɔ̀kpɔ̀ kple efe ablɔ̀demɛnɔ̀wɔ fe gɔ̀medokpe nakpɔ̀ ɖɔyiyi to bubudede gɔ̀medokpe sia ɖu me. Esia ahe nugɔ̀mesese, dzidodo kple xɔ̀lɔ̀wɔwɔ ade dukɔwɔ, gbegbɔgbɔwɔ kple xɔ̀seha vovovoawo katã dome. Esia ana be Xexeme Dukɔ Fofuawo fe Habɔ̀bɔ fe nuwɔ̀nawo nahe ɖutifafa va xexeame godoo.

3. Dzilawo kpɔ̀ mɔ̀ atia hehe si fomevi wodi be wo viwo naxɔ la faa.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 27-LIA

1. Gbesiagbegbenɔ̀wɔ fe gomekpɔ̀kpɔ̀ li na amesiame. Esia gɔ̀mee nye bena, mɔ̀nukpɔ̀kpɔ̀ li na amesiame be woakpɔ̀ gome le viɖe siwo hã dona tso dzɔ̀dzɔ̀mɛnuwo ɖuti nunya kple aɖaɖudɔ̀wɔnawo me.

2. Mɔ̀nukpɔ̀kpɔ̀ li be woauli ame ade fe nutove ta to se ɖudɔ̀wɔwɔ me. Nutove sia ate ɖu anye agbalẽɖɔ̀ɖɔ̀, hakpakpa alo aɖaɖu nu bubu deɖiade fomevi si nye ame la fe asinudɔ̀wɔwɔ si ɖuti tɔ̀nyenye le nɛ.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 28-LIA

Gomekpɔ̀kpɔ̀ li na amesiame be wòanɔ efe dukɔ me habɔ̀bɔwɔ alo dutahabɔ̀bɔ siwo me amewo fe mɔ̀nukpɔ̀kpɔ̀wɔ kple ablɔ̀devinyenye fe nyati siwo dzi mieto asii le Kpeɖodzinya sia me la xɔ anyinɔ do blibo.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 29-LIA

1. Gomekpɔ̀kpɔ̀ le dukɔ me ɖɔyidɔ̀wɔ wɔwɔ mekpɔ̀ dukɔmɛvi deɖiade fe ɖkume le afisi efe ablɔ̀devinyenye kple amegbetɔnyenye blibo le bɔ̀bɔe le.

2. Ele na amesiame be le efe mɔ̀nukpɔ̀kpɔ̀ kple ablɔ̀devinyenye ɖuti dɔ̀wɔwɔwɔ me la, wòanye amesi awɔ de doɖo siwo dzaa dzi sea da asi do la dzi hena sidzedze kple bubudede ame bubuwo fe gomekpɔ̀kpɔ̀wɔ kple ablɔ̀demɛnɔ̀wɔ si hea agbe nyui nɔ̀wɔ, tomedafa kple dzidzeme sɔ̀ gbɔ fũu vɛ, le ameha siwo dome sɔ̀sɔ̀minasɔ̀e fe wɔ̀nawo fo ke de to nyuie le.

3. Mele be woawɔ mɔ̀nukpɔ̀kpɔ̀ kple ablɔ̀devinyenye ɖuti dɔ̀ le mɔ̀nu siwo to vovo tso Xexeme Dukɔ Fofuawo fe taɖodzinuwo kple didiwo gbɔ o.

KPEĐODZINYA ĐOĐO 30-LIA

Mele be ame adeke nade naneke si le Kpeɖodzinya sia me la gɔ̀me abe dukɔ deka ade kon tɔ̀ wònye ene o. Medze be ameha alo ame deka adeke natsɔ̀e abe mɔ̀nukpɔ̀kpɔ̀ ene awɔ wɔ̀na ade alo ade afɔ ade si agblẽ nu le gomekpɔ̀kpɔ̀ kple ablɔ̀demɔ̀nu siwo woxlẽ fia le Kpeɖodzinya sia me la ɖuti o.